

LANDELIJK OPLEIDINGS- PROFIEL

MONDZORGKUNDE

Landelijk Opleidingsprofiel Mondzorgkunde

Publicatie van het Landelijk Overleg Mondzorgkunde (LOM), 2020

Contactpersoon: Ida Hogendoorn

Vastgesteld in LOM: 30 november 2020

Schrijversgroep:

Klaarke Krakau de Jong – Hanzehogeschool Groningen

Margriet Ottens – Hogeschool Inholland

Wieke van Bortel – Hogeschool Utrecht

Ingrid Schinkel-Vries – Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Mári van Beers - Hogeschool Inholland (schrijver rapport/onderwijskundige)

© 2020 LOM

De tekst uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt mits er zorgvuldig verwezen wordt naar:

Landelijk Opleidingsprofiel Mondzorgkunde

Landelijk Overleg Mondzorgkunde (LOM). Utrecht, 2020

De foto's mogen niet worden verveelvoudigd en/of gebruikt.

Foto('s) op de cover en pagina 6 door Kees Rutten en foto op pagina 7 door Femke van den Heuvel.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
2. Mondhygiënist in de gezondheidszorg	6
2.1 Plaats in de gezondheidszorg	6
2.2 Kern van het beroep	6
3. Ontwikkelingen.....	7
3.1. Ontwikkelingen in de samenleving.....	7
3.2. Ontwikkelingen in de gezondheidszorg	7
3.3. Ontwikkelingen in de beroepsuitoefening	7
3.4. Ontwikkelingen in het hoger onderwijs	9
4. Opleiding Mondzorgkunde.....	11
5. CanMEDS gebieden.....	12
1. Vakinhoudelijk handelen.....	13
2. Communicatie	14
3. Samenwerking	15
4. Kennis en Wetenschap	16
5. Maatschappelijk handelen	17
6. Organisatie	18
7. Professionaliteit en kwaliteit	19
Bronnen.....	20

1. Inleiding

De hbo-bacheloropleiding Mondzorgkunde leidt op tot startbekwaam mondhygiënist. De gediplomeerde mondhygiënist mag de titel Bachelor of Science (BSc) voeren. De opleiding Mondzorgkunde wordt in Nederland verzorgd door:

- Hanzehogeschool Groningen
- Hogeschool Inholland
- Hogeschool Utrecht
- Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

De vier opleidingen Mondzorgkunde voeren overleg binnen het Landelijk Overleg Mondzorgkunde (LOM). In het kader van externe validering vindt meerdere keren per jaar uitwisseling en overleg plaats tussen onder andere toetscommissies, afstudeerbegeleiders en -coördinatoren. In gezamenlijk verband wordt gewerkt aan de kwaliteit van onderwijs, onderzoek en toetsing. Ook dit nieuwe landelijk opleidingsprofiel Mondzorgkunde is vanuit een gezamenlijke visie geschreven.

Aanleiding

De directe aanleiding voor het schrijven van voorliggend landelijk opleidingsprofiel Mondzorgkunde is het Beroepsprofiel Mondhygiënist (2019), het Raamplan Mondzorg (2020) en de aangescherpte eisen aan het onderwijs als gevolg van de taakherschikking. De Vereniging Hogescholen heeft opdracht gegeven tot het schrijven van het landelijk opleidingsprofiel.

Functie

Het landelijk opleidingsprofiel biedt het kader aan de vier opleidingen Mondzorgkunde om een duurzaam en toekomstgericht curriculum te ontwikkelen, gericht op de mondhygiënist van de toekomst. Het opleidingsprofiel beschrijft het eindniveau van de opleiding; het kwalificatieniveau van de startbekwaam mondhygiënist werkzaam in de actuele beroepspraktijk. Het opleidingsprofiel is 'breed' en 'beknopt' beschreven. Het benoemt het minimumniveau van de opleiding. Het Beroepsprofiel en het Raamplan geven verdere uitwerkingen. Het opleidingsprofiel biedt de betrokken hogescholen kaders en sturing, maar ook ruimte bij de inrichting van het 'eigen' curriculum. Het curriculum van elke opleiding wordt volgens het Raamplan Mondzorg gebaseerd op de Canadian Medical Education Directives for Specialists (CanMEDS). Dit is een internationaal geaccepteerd framework, waardoor het vergelijken van beroepstaken van functies in de medische sector (internationaal) mogelijk is. De opleidingen mondzorgkunde hebben elk hun curriculum ingevuld vanuit de CanMEDS. Samengevat is de lijn: Landelijk beroepsprofiel → Landelijk raamplan → Landelijk opleidingsprofiel → Instellingsplan per hogeschool → curriculum per hogeschool.

Kerndocumenten

Zowel het Beroepsprofiel Mondhygiënist (2019), ontwikkeld door NVM-mondhygiënist, en het Raamplan Mondzorg (2020), zijn in co-creatie met de beroepsorganisaties, werkveld en opleidingen mondzorgkunde en tandheelkunde in Nederland tot stand gekomen. Daarom zijn deze twee documenten als uitgangspunt genomen bij het opstellen van het opleidingsprofiel. In het opleidingsprofiel zijn in de uitwerking van de CanMEDS gebieden eigen accenten gelegd, die aansluiten bij het raamplan.

Het beroepsprofiel en het raamplan borgen de relevantie en herkenbaarheid van het opleidingsprofiel voor de beroepspraktijk. Het opleidingsprofiel voldoet aan en reikt verder dan de internationale standaarden zoals beschreven in Professional and Competences of Dental Hygienists in Europe, 2019¹. Daarnaast sluit het opleidingsprofiel aan bij de visie van de International Federation of Dental Hygienist (IFDH): "*IFDH is dedicated*

¹ Zie www.edhf.eu/professional-profile

to enhancing the recognition of the dental hygienist as being the key provider of preventive oral health care worldwide, and ensuring that oral health is integrated as a key aspect of overall health.”²

Het landelijk opleidingsprofiel Mondzorgkunde sluit aan bij de adviesrapporten van de Commissie Innovatie Zorgberoepen & Opleidingen ‘Naar nieuwe zorg en zorgberoepen: de contouren’ (2015) en ‘Anders kijken, anders leren, anders doen’ (2016). Het eerste document benadrukt dat het handelen van de zorgprofessional gebaseerd is op de vraag wat de patiënt³ nodig heeft om het functioneren te herstellen en/of te bevorderen, met de nadruk op voortdurende *shared decision making*. Deze zorgvraag van de patiënt komt voort uit de definitie van gezondheid volgens Huber et al. (2011): ‘Gezondheid als het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven’.

In het tweede rapport wordt uitgewerkt wat dit betekent voor het opleiden van (toekomstige) professionals, met daarbij aandacht voor de noodzaak van samenhang tussen vakbekwaamheid, samenwerkend vermogen en lerend vermogen. Bij het opstellen van het landelijk opleidingsprofiel heeft de inspiratiebrief van Vereniging Hogescholen (2015) als referentiekader gediend.

Stakeholders

Naast gebruik van onder andere genoemde documenten is het opleidingsprofiel tot stand gekomen in interactie met verschillende stakeholders. De teamleden en directies van de vier opleidingen zijn betrokken bij het eerste concept. Vervolgens is feedback en inbreng gevraagd aan betrokken lectoraten, werkveldadviescommissies/ beroepenveldcommissies, opleidingen Tandheelkunde, opleidingscommissies, studenten, alumni en beroepsorganisatie NVM-mondhygiënist. Betrokkenheid en inbreng van expertise van stakeholders versterkt het draagvlak voor het landelijk opleidingsprofiel.

Het document is ter goedkeuring aangeboden aan het SAC HGZO.

Opbouw

Voorliggend document bestaat uit vijf hoofdstukken. Na deze inleiding, hoofdstuk 1, zoomt het 2^e hoofdstuk in op de mondhygiënist in de zorg: plek in de gezondheidszorg en kern van het beroep. Hoofdstuk 3 schetst ontwikkelingen in de samenleving, de gezondheidszorg, de beroepsuitoefening en het hoger onderwijs.

Het 4^e hoofdstuk doet onder meer uitspraak over het niveau van de opleiding. Hoofdstuk 5 geeft uitwerkingen van de CanMEDS gebieden binnen de opleiding Mondzorgkunde.

Utrecht, november 2020.

² Zie <http://www.ifdh.org/about.html>

³ In lijn met het beroepsprofiel wordt in dit document de term ‘patiënt’ gebruikt. Echter laat de praktijk zien dat vaak het perspectief van waaruit de zorgvrager wordt benaderd (bijv.: vanuit het gezondheidsdomein of het welzijnsdomein; vanuit de fase waarin de zorgvrager zich bevindt: bijv. anamnese fase of behandelingsfase), bepaalt of men spreekt van cliënt of patiënt.

2. Mondhygiënist in de gezondheidszorg

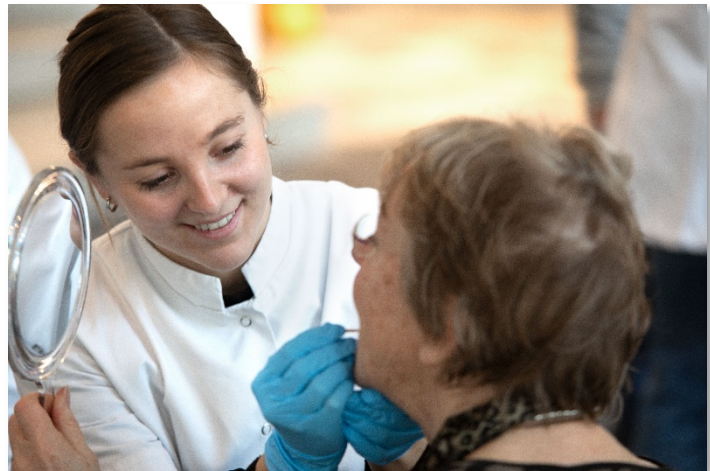
2.1 Plaats in de gezondheidszorg

De titel 'mondhygiënist' is een door de Wet BIG (art. 34) beschermde titel. De opleiding Mondzorgkunde leidt op tot startbekwaam mondhygiënist. De mondhygiënist handelt binnen en overeenkomstig de structuur, organisatie en financiering van de Nederlandse gezondheidszorg. Hij⁴ is als paramedicus werkzaam binnen de eerstelijns zorg. Mondhygiënist zijn vanuit de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) verplicht zorg van goede kwaliteit en goed niveau te leveren.

Behandelingen worden vooral uitgevoerd in instellingen voor (mond)gezondheidszorg en in de thuissituatie van de patiënt.

2.2 Kern van het beroep

Het beroep van mondhygiënist is gericht op het duurzaam verbeteren en/of behouden van de mondgezondheid en het coachen van de patiënt naar een leven lang een gezonde mond. De mondhygiënist heeft niet enkel de zorg voor patiënten die de praktijk bezoeken, maar ook een actieve rol in de samenleving, namelijk binnen de voorzorg en gemeenschapszorg. Denk daarbij aan consultatiebureaus, scholen en buurtcentra (Raamplan Mondzorg (2020)). De beroepstaken van de mondhygiënist hebben preventie als doel en zijn erop gericht dat de patiënt steeds opnieuw kan beginnen met een 'gezonde mond'.

Het uitgangspunt daarbij is dat de patiënt zelf de verantwoordelijkheid neemt voor zijn mondgezondheid. Een essentieel onderdeel van de preventie is het signaleren van relevante leefstijlfactoren, de communicatie hierover en het beïnvloeden en motiveren van patiënten naar gezond gedrag.

Samenwerking met andere professionals binnen het zorg- en welzijnsdomein is een mogelijkheid om mondzorg dichterbij de burgers te brengen.

Naast preventie is het primaire aandachtsgebied de diagnostiek, het opstellen van zorg- en behandelplannen, zorg en behandeling van plaque-gerelateerde aandoeningen op het gebied van de parodontologie en cariologie (behandeling van primaire cariës) (Raamplan Mondzorg (2020)).

⁴ Voor de leesbaarheid is in veel gevallen bij de verwijzing naar personen gekozen voor het gebruik van 'hij'. Het spreekt vanzelf dat hier ook 'zij' gelezen kan worden.

3. Ontwikkelingen

3.1. Ontwikkelingen in de samenleving

De samenleving is fundamenteel aan het veranderen. De bevolkingssamenstelling wordt diverser, individualisering neemt toe en contacten worden informeler. De aandacht voor een gezonde en duurzame leefomgeving, en ook de aandacht voor gezondheidseffecten van milieubelasting nemen toe.

Burgers worden, onder invloed van onder meer social media, mondiger, kritischer en informeler in de omgang. Het leven wordt intensiever geleefd; mogelijkheden voor individuele keuzes nemen toe.

Geldstromen en verantwoordelijkheden in het sociaal domein worden gedecentraliseerd van landelijke overheid naar gemeenten. Technologische ontwikkelingen gaan sneller dan ooit. Vooral de effecten van digitalisering op communicatie, wetenschap en mogelijkheden tot (internationale) samenwerking nemen fors toe. Afstanden worden betrekkelijker en grenzen vervagen.

3.2. Ontwikkelingen in de gezondheidszorg

Paradigma's verschuiven van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving; van gefragmenteerde zorg naar ketenzorg; van ziekte en zorg naar gedrag en gezondheid. Efficiënte, integrale en toegankelijke zorg en dienstverlening zijn leidend. Dit vertaalt zich in omvangrijke ontwikkelingen binnen de gezondheidszorg, als decentralisatie, privatisering, taakherschikking en toenemend belang van zelfregie door patiënten.

De transitie is te plaatsen in de context van toename en complexiteit van zorgvragen en behandel mogelijkheden die druk leggen op de betaalbaarheid en kwaliteit van de zorg.

De definitie van gezondheid die Huber (2011) geeft, ligt in lijn met de verschuivingen: 'Gezondheid is het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven'. De definitie benadert gezondheid als 'state', maar ook als 'ability'; de potentie om gezond te zijn, te blijven, te worden. De focus op preventie neemt toe. Deze visie op gezondheid zet functioneren, veerkracht en eigen regie centraal. Uitgegaan wordt van de mogelijkheden van de patiënt en hoe deze het best door zorgprofessionals kunnen worden ondersteund. Centraal staat de vraag: 'Wat heeft de patiënt nodig om gezond te blijven of te worden?'. Het antwoord is het resultaat van overleg tussen patiënt en zorgprofessional(s).

3.3. Ontwikkelingen in de beroepsuitoefening

Ontwikkelingen in de samenleving en de gezondheidszorg hebben op verschillende niveaus impact op de beroepsuitoefening van de mondhygiënist⁵.

Zorggebied

Van de mondhygiënist wordt verwacht dat hij kan omgaan met een divers samengestelde patiëntenpopulatie: volwassenen, ouderen, jongeren, kinderen, mensen met een beperking en met verschillende culturele en sociale

⁵ Met name is gebruik gemaakt van: Beroepsprofiel Mondhygiënist (2019); Raamplan Mondzorg (2020); Adviesrapporten Naar nieuwe zorg en zorgberoepen contouren (2015) en Anders kijken, anders leren, anders doen (2016).

achtergronden. Met name de kwetsbare groepen als ouderen, patiënten met een verstandelijke beperking, psychiatrische patiënten en migranten en hun kinderen vragen van de mondhygiënist om kennis en vaardigheden om deze groepen effectieve zorg te kunnen bieden.

De groeiende aandacht voor gedrag en gezondheid van de patiënt, vraagt dat de mondhygiënist ook in staat is om binnen deze diversiteit relevante leefstijlfactoren te signaleren; de mond te zien als spiegel van gezondheid. Vanuit deze benadering kan de mondhygiënist samenwerken met de patiënt en eventueel zijn leefomgeving, om te komen tot een gezonde mond en een gezonde leefstijl.

Vaak is er door het aantal behandelingen over een langere periode contact tussen mondhygiënist en patiënt. Eventuele (psycho-)sociale problemen bij de patiënt kunnen zo in beeld komen. De mondhygiënist heeft in deze situatie een signalerende en initiërende rol. De complexiteit van de zorgvraag en de complexiteit van de problematiek op (psycho-)sociaal vlak bij de patiënt, bepalen de noodzaak en reikwijdte van de interprofessionele aanpak om de mondgezondheid te verbeteren en het functioneren te bevorderen.

In het zorggebied zal de autonome patiënt primair zelf de regie nemen over zijn zorg. Dit is nieuw voor de patiënt en vraagt van hem om mee te gaan in deze ontwikkeling. De mondhygiënist ondersteunt de patiënt voor wie dit niet vanzelfsprekend is. De patiënt neemt steeds meer een actieve rol bij het bepalen welke zorg voor hem nodig is. c.q. *gewenst is; shared decision making*.

Samenwerking

In de gehele gezondheidszorg is al geruime tijd een ontwikkeling naar grotere samenwerkingsverbanden te zien. Dit is ook waarneembaar in de mondzorg. Binnen het domein van de mondzorg is de samenwerking tussen tandartsen, mondhygiënisten, preventie-assistenten en tandprotheticen, vanuit patiëntperspectief en perspectief van taakherschikking, een belangrijk issue. Naast samenwerking binnen het domein van de mondzorg is er een belangrijke beweging richting samenwerking met professionals uit andere domeinen zoals bijvoorbeeld met diëtisten, consultatiebureaus, geestelijke gezondheidszorg en gezondheidscentra.

Veranderende professionele attitude en competenties van de mondhygiënist en toenemende eigen regie door de patiënt vertalen zich in vormen van interprofessionele aanpak en samenwerking. Op basis van klinisch redeneren, wordt in een interprofessionele setting een diagnose gesteld waaruit eventueel een onderbouwde interventie wordt bepaald, uitgevoerd, geëvalueerd en gerapporteerd. Hierbij worden principes van *evidence-based practice* (EBP) gehanteerd. De aanpak krijgt richting door het (overkoepelende) zorgdoel en wordt gestuurd door één centraal zorgplan, waaraan de behandelplannen zijn ontleend. Uitgangspunt hierbij is dat de zorg effectief en efficiënt wordt verdeeld met een doelmatige zorg voor de patiënt.

Technologie

Door inzet van innovatieve technologie nemen de mogelijkheden van verfijnd onderzoek, diagnostiek, preventie en behandeling toe. Daarnaast kan innovatieve technologie de communicatie met de patiënt versterken, waarbij het internet steeds meer als interactieve kennisbron wordt ingezet, ook door de patiënt zelf.

Technologische ontwikkelingen gaan sneller dan ooit. Dit doet een beroep op het vermogen van de mondhygiënist om te kunnen inspelen op en te kunnen werken met technologie waar we nu nog geen weet van hebben.

Kwaliteit

De aandacht voor kwaliteit neemt toe. De Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) stelt kwaliteitseisen. Mondhygiënist die zijn afgestudeerd na 2020 voldoen aan de voorwaarden om zich te kunnen laten registreren in het BIG-register, met als titel: 'geregistreerd-mondhygiënist'. Vanuit de beroepskolom worden richtlijnen en protocollen opgesteld om zorg van goede kwaliteit en goed niveau te waarborgen.

Bij de bewaking van de kwaliteit zijn verschillende instanties betrokken, met eigen doelen en invalshoeken, zoals:

- Overheid: sturing/kadering door wet- en regelgeving, toedeling van middelen.
- NVM-mondhygiënist: ontwikkeling kwaliteitszorginstrumenten, deskundigheidsbevordering.
- KIMO: ontwikkelen van praktijkrichtlijnen.
- Verzekeraars: toedeling middelen.
- Patiënten: beoordelingen zorg.
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) ziet toe op de kwaliteit van geleverde mondzorg en kan in situaties bij het tuchtcollege een klacht indienen tegen een geregistreerde mondhygiënist.

Daarnaast stelt inschrijving in het kwaliteitsregister voor mondhygiënist (KRM) eisen ten aanzien van deskundigheidsbevordering.

3.4. Ontwikkelingen in het hoger onderwijs

Vanuit interne (onderwijs) en externe (samenleving en overheid) motieven is er behoefte aan aanpassing van het onderwijs. Er is een groeiende vraag naar gepersonaliseerd leren in vrijwel alle onderwijscontexten. In het hoger onderwijs wordt de vraag naar gepersonaliseerd leren verbonden aan de benutting van individuele talenten van studenten (Franssen, 2015). Daarbij is groeiende aandacht voor het opleiden van toekomstige professionals die denken en handelen vanuit een visie op goed burgerschap⁶.

Het doel van het hoger gezondheidszorgonderwijs (HGZO) is studenten op te leiden tot de wendbare, weerbare ondernemende en maatschappelijk betrokken zorgprofessionals die de maatschappij van morgen nodig heeft.

Professionals die goed zijn opgeleid in hun vak zijn creatief en beschikken over onderzoekend vermogen⁷ (Andriessen et al., 2017). Dit is onder andere zichtbaar in kritisch en probleemoplossend denken en handelen, samenwerken in interdisciplinaire verbanden, zich thuis voelen in een diversiteit aan culturen, nieuwsgierig zijn en een brede blik op de wereld hebben. Deze professionals zijn zich ervan bewust dat de dynamische arbeidsomgeving vraagt om continue actualisering van kennis en vaardigheden; een leven lang ontwikkelen, zowel als specialist als generalist.

Door verdergaande globalisering komen studenten steeds meer in aanraking met

⁶ Uit 'Gesprek over burgerschap en actualiteit vereist leiderschap docent én CvB' (Vereniging hogescholen, 2016): "... daarbij gaat het om de vormende kracht van het onderwijs. Aankomende professionals en onderzoekers zijn ook verantwoordelijke burgers in onze democratie die om kunnen gaan met tegenstellingen en die tolerantie in de praktijk brengen. Zij maken niet alleen zelf hun beroep, ze maken ook zelf, samen met anderen, de maatschappij van morgen."

⁷ Onderzoekend vermogen bestaat uit de componenten: onderzoekende houding (o.a. willen delen, kritisch zijn); kennis uit onderzoek van anderen gebruiken; zelf onderzoek doen.

internationale uitdagingen en vraagstukken, ook in Nederland. Lectoraten hebben een belangrijke rol in kennisontwikkeling en -verspreiding en in de verbinding onderwijs, onderzoek en maatschappelijke partners. Er is een enorme groei in technologie zichtbaar, die de mogelijkheden en de betekenis van de digitale leeromgevingen doen toenemen. Hiermee kan het onderwijs worden geflexibiliseerd en leerprocessen van studenten persoonlijker worden. Deze ontwikkelingen sluiten aan bij de veranderende behoefte van de (toekomstige)studenten en doen een appèl op het innovatievermogen van docenten(teams).

Naast het belang van verdere inzet van technologie in het onderwijs, agendeert de Strategische Agenda 'Professionals voor morgen' (Vereniging Hogescholen, 2019) richtinggevende thema's voor ontwikkeling van een duurzame en toekomstgerichte opleiding:

- Verzilveren van elk talent, o.a. door centraal stellen van studentsucces, aandacht voor diversiteit in talent, interesse en achtergrond van de student, verbeteren van de doorstroom van mbo naar hbo en van hbo naar masterniveau.
- Inspelen op de (inter)nationale arbeidsmarkt, o.a. door inzet op leven lang ontwikkelen en internationalisering.
- Werken aan maatschappelijke vraagstukken, o.a. door focus op praktijkgericht onderzoek en versterken van de rol van kennispartner.
- Blijvend ontwikkelen van hoger onderwijs in het onderwijsstelsel, o.a. door versterken van de positionering en de profilering van het hbo.
- Verbinden hogeschool met omgeving, o.a. door versterken en intensiveren van de dialoog met stakeholders.

Het is aan de opleiding om binnen de driehoek onderwijs, onderzoek, werkveld, samen met de student een krachtige leeromgeving te creëren, die studenten o.a.:

- Effectief ondersteunt in zijn beroepsontwikkeling binnen en buiten de opleiding.
- Ruimte geeft voor een eigen profilering.
- Uitdaagt tot ontwikkelen van 'beroepstrots'.
- Inspireert tot leven lang ontwikkelen.

De rol van de docent verandert mee met het veranderen van de samenleving. In de ontwikkeling van de student naar startbekwaam mondhygiënist is hij cruciaal. De docent is o.a.:

- Rolmodel en inspirator voor de student.
- Begeleider van de student.
- Ontwerper van leeromgevingen.
- Coach van leerprocessen en ontwikkelprocessen.
- Beoordelaar van resultaten.

4. Opleiding Mondzorgkunde

Opleidingstitel

De opleiding Mondzorgkunde is een vierjarige hbo-bacheloropleiding. Iedere hogeschool geeft vorm aan zijn eigen Body of Knowledge en Skills (BoKS) waarbij het Raamplan Mondzorg (2020) uitgangspunt is. De opleiding Mondzorgkunde leidt op tot startbekwame mondhygiënist. Alleen hij die de opleiding met succes heeft afgerond mag de titel van 'mondhygiënist Bachelor of Science (BSc)' voeren.

Niveau

De opleiding Mondzorgkunde is een niveau 6 opleiding binnen het 'European Qualifications Framework' (EQF)⁸. Niveau 6⁹ wordt getypeerd als een 'onbekende, wisselende leef- en werkomgeving, ook internationaal'. De volgende kwaliteitscriteria¹⁰ zijn van toepassing:

- Bezitten van gevorderde kennis van het vakgebied en van relevante aangrenzende gebieden.
- Tonen van inzicht in theorieën en beginselen.
- Bezitten van vaardigheden waarbij blijkt wordt gegeven van vakmanschap en innovatief vermogen om complexe en onvoorspelbare problemen op te lossen.
- Nemen van verantwoordelijkheid om eigen professionele ontwikkeling en dat van andere betrokken professionals te bevorderen.

De beschrijvingen van de CanMEDS gebieden (hoofdstuk 5) sluiten aan op de in 2009 door de hogescholen gezamenlijk ontwikkelde standaard van de professionele bachelor: Hbo-standaarden. Dit betekent dat deze standaarden de student de mogelijkheid biedt tot:

- Ontwikkelen van een theoretische basis.
- Verwerven van onderzoekend vermogen.
- Ontwikkelen van professioneel vakmanschap.
- Ontwikkelen van beroepsethiek.
- Ontwikkelen van maatschappelijke oriëntatie.

De beschrijvingen van de CanMEDS gebieden sluiten ook aan op de in de Dublin Descriptoren neergelegde niveau-eisen ten aanzien van:

- Kennis en inzicht.
- Toepassen van kennis en inzicht.
- Oordeelvorming.
- Communicatie.
- Leervaardigheden.

⁸ De verschillende lidstaten van de EU hebben een eigen kwalificatieraamwerk, dat is gerelateerd aan het EQF. In Nederland is dit het Nederlandse raamwerk; NLQF. Niveau-aanduidingen in beide raamwerken zijn gelijk.

⁹ Niveau 4 in het Raamplan staat gelijk aan EQF-niveau 6.

¹⁰ Zie: European Federation of Radiographer Societies, educational wing; <http://www.efrs.eu/content/content/id/123>.

5. CanMEDS gebieden

Het opleidingsprofiel gebruikt het raamwerk van CanMEDS¹¹ als beschrijvingsmodel. Het raamwerk van CanMEDS is ook gebruikt in het Beroepsprofiel Mondhygiënist (2019) en het Raamplan Mondzorg (2020). In het opleidingsprofiel zijn beroepstaken geformuleerd waaraan de opleidingen vorm en inhoud geven op basis van de beschrijvingen en het niveau in het raamplan en de BoKS van de eigen opleiding.

1. Vakinhoudelijk handelen
2. Communicatie
3. Samenwerking
4. Kennis en wetenschap
5. Maatschappelijk handelen
6. Organisatie
7. Professionaliteit en kwaliteit

Figuur 1: CanMEDS indeling mondhygiënist (NVM-mondhygiënist, 2019)

In het opleidingsprofiel zijn de CanMEDS-gebieden uitgewerkt langs de volgende lijn:

- Titel gebied: naam van één van de gebieden die worden onderscheiden.
- Definitie: begripsomschrijving waardoor het gebied betekenis krijgt (gebaseerd op Beroepsprofiel Mondhygiënist, 2019).
- Beschrijving: inhoudelijke beschrijving (gebaseerd op Raamplan Mondzorg (2020)).
- Dublin Descriptoren: niveauomschrijving van bachelor- en masterstudies in Europa.
- Beroepstaken: beroepsdiensten en beroepsproducten die een startbekwame mondhygiënist verondersteld wordt te kunnen uitvoeren en te leveren. De benoemde onderwerpen zijn gebaseerd op het Beroepsprofiel Mondhygiënist (2019) en het Raamplan Mondzorg (2020).

¹¹ Het Sectoraal Adviescollege Zorg benadrukt het belang van gemeenschappelijke taal en zet daarom in op het gebruik van het CanMEDS-model binnen de sector.

1. Vakinhoudelijk handelen

Definitie gebied

De mondhygiënist inventariseert en analyseert klinische problemen. Hij ondersteunt patiëntgroepen en de individuele patiënt en/of zijn naasten vanuit het perspectief van preventie en gezondheidsbevordering, gericht op gedragsverandering en het stimuleren en ondersteunen van de zelfzorg. Deze ondersteuning is gericht op het bereiken en handhaven van een optimale (mond)gezondheid.

De mondhygiënist besluit op basis van een verantwoorde diagnostische afweging tot een interventie en bezit daartoe de benodigde kennis en vaardigheden binnen het deskundigheidsgebied.

Beschrijving gebied

- Beheerst een breed kennis-en vaardighedenpakket uit het mondzorg- en medisch-psychosociaal kennisdomein.
- Werkt vanuit een duidelijke visie op de gezondheid in het algemeen en de mondgezondheid in het bijzonder, als onderdeel van de algehele gezondheid en het welzijn van de patiënt.
- Inventariseert en analyseert problemen of vraagstukken in het orofaciale gebied en stelt op basis hiervan een zorg- en behandelplan op passend bij de zorg en welzijn van de individuele patiënt.
- Betreft bij het opstellen van het zorgplan het functioneren, de veerkracht en de mogelijkheden en beperkingen (inclusief de financiële) van de individuele patiënt, diens medische en psychosociale status en de te verwachten relevante veranderingen hierin.
- Stelt preventie en zelfzorg voorop en voert behandelingen uit gericht op het herstel van de mondgezondheid.
- Spoort mondgelerateerde gezondheidsproblemen en risicofactoren op door screening en analyse van risicogroepen.

Dublin descriptoren

- Kennis en inzicht
- Toepassen van kennis en inzicht
- Oordeelsvorming
- Communicatie
- Leervaardigheden

Beroepstaken

- Neemt anamneses af en voert (mond)onderzoeken uit
- Diagnosticeert aandoeningen in de mond
- Stelt zorgplannen op
- Bespreekt het zorgplan met de patiënt
- Geeft voorlichting, advies en coaching in het kader van optimale zelfzorg
- Behandelt gediagnosticeerde mondaandoeningen
- Voert praktijkbeheer in een klinische setting uit
- Onderzoekt de waarden, normen, gewoontes en gedragsdeterminanten van risicogroepen
- Schetst het sociaal maatschappelijk netwerk van risicogroepen
- Analyseert en bepaalt interventies om bewustzijn van een goede mondgezondheid te vergroten bij risicogroepen

2. Communicatie

Definitie

De mondhygiënist communiceert op effectieve, efficiënte en sensitieve wijze. De mondhygiënist streeft naar *shared decision making* voor de uit te voeren behandelingen en verkrijgt toestemming hiervoor binnen de wettelijke kaders (*informed consent*).

Beschrijving

- Beheerst professionele communicatieve vaardigheden en gebruikt verschillende vormen van communicatie, daarbij rekening houdend met de privacy van de patiënt.
- Respecteert de rechten en wensen van de patiënt, bouwt een doeltreffende relatie op en stemt de zorg en behandeling hierop af en licht dit toe aan de patiënt en zijn naasten.
- Communiceert op adequate en effectieve wijze met andere (mond)zorgprofessionals en met andere werkers in de algemene gezondheidszorgsectoren en welzijn.
- Verkrijgt toestemming (*informed consent*) en streeft naar *shared decision making* voor uit te voeren behandelingen, gegeven de wettelijke kaders.
- Is in staat tot conflicthantering en handelt zo nodig klachten af.

Dublin descriptoren

- Toepassen van kennis en inzicht
- Communicatie

Beroepstaken

- Onderhoudt een professionele (therapeutische) relatie met de patiënt/specifieke doelgroepen
- Maakt gericht gebruik van communicatiemiddelen
- Documenteert en deelt informatie

3. Samenwerking

Definitie

De mondhygiënist werkt, op basis van gelijkwaardigheid, samen met de patiënt (en/of zijn naasten) en collega-zorgprofessionals in een (mondzorg)team. Samenwerking vindt plaats vanuit het perspectief van preventie en gezondheidsbevordering, gericht op gedragsverandering en het stimuleren en ondersteunen van de zelfzorg door de patiënt.

De mondhygiënist waarborgt samenwerking en overdracht. De mondhygiënist overlegt doelmatig en verwijst adequaat. De mondhygiënist vraagt doeltreffend en tijdig intercollegiaal consult.

Beschrijving

- Betreft de patiënt bij het vaststellen van het zorg- en behandelplan door *shared decision making*.
- Ziet de mondzorg als een deel van de algehele gezondheidszorg en bouwt een collegiale samenwerking op, verwijst en werkt doeltreffend samen in een interprofessioneel samenwerkingsverband om te komen tot besluitvorming rond optimale zorg.
- Kent de competenties van de verschillende (mond)zorgprofessionals en stelt gezamenlijk met andere (mond)zorgprofessionals een zorgplan op en maakt een verantwoorde keuze voor de verdeling van de zorg op basis van de te verwachten complexiteit van de zorgvraag en de samenstelling van het team.
- Werkt doeltreffend samen met patiënten, patiëntengroepen en andere professionals in de zorg- en welzijnssectoren.

Dublin descriptoren

- Kennis en inzicht
- Toepassen van kennis en inzicht
- Oordeelsvorming
- Communicatie

Beroepstaken

- Werkt interprofessioneel samen in preventie en zorg met de patiënt/specifieke doelgroepen centraal
- Schakelt relevante samenwerkingspartners in
- Positioneert het beroep in interprofessionele relaties

4. Kennis en Wetenschap

Definitie

De mondhygiënist heeft een onderzoekende houding, past kennis uit (internationaal) onderzoek toe en voert zelf onderzoek uit (onderzoekend vermogen). De mondhygiënist ontwikkelt en onderhoudt zijn kennis en vaardigheden door middel van een leven lang ontwikkelen en deelt deze met betrokkenen.

Beschrijving

- Neemt klinische beslissingen waar mogelijk op wetenschappelijk verantwoorde wijze, toetst zijn kennis en vaardigheden aan de stand der wetenschap.
- Beschikt over een onderzoekende houding. Dat wil zeggen: hij is opmerkzaam, nieuwsgierig, bedachtzaam, kritisch en deelt informatie met anderen.
- Implementeert op onderbouwde en integere wijze nieuwe inzichten, innovaties en technologieën in zijn handelen.
- Levert een bijdrage aan de wetenschappelijke beoordeling, opbouw en begrip van kennis en kunde van de (mond)gezondheidszorg.
- Verzamelt data voor eigen kwaliteitsonderzoek ten behoeve van transparantie van de kwaliteit van zorg en in het kader van reflectie op eigen handelen.

Dublin descriptor

- Kennis en inzicht
- Toepassen van kennis en inzicht
- Oordeelsvorming
- Communicatie
- Leervaardigheden

Beroepstaken

- Past klinisch redeneren toe ten behoeve van onderbouwde preventie en zorg
- Voert toegepast, praktijkgericht onderzoek uit
- Deelt kennis en inzicht
- Reflecteert op eigen handelen en uitkomsten in relatie tot onderzoekend vermogen

5. Maatschappelijk handelen

Definitie

De mondhygiënist is bekend met omgevings-, maatschappelijke, politieke en beleidsontwikkelingen met betrekking tot gezondheid. De mondhygiënist oefent op maatschappelijk verantwoorde wijze zijn beroep uit waarbij factoren als duurzaamheid, beroepsethiek, juridisch kader en de sociaal-culturele context een rol spelen.

Beschrijving

- Werkt vanuit een duidelijke visie op de gezondheid in het algemeen en de mondgezondheid in het bijzonder, als onderdeel van de algehele gezondheid en het welzijn van de patiënt.
- Bevordert en ondersteunt het functioneren, de veerkracht en de autonomie van het individu en signaleert belemmeringen dan wel problemen hierin.
- Erkent en bepleit actief het belang van preventieve mondzorg in de maatschappij binnen de voorzorg en gemeenschapszorg en draagt dit belang uit aan beleidsmakers op het terrein van de volksgezondheid.
- Bepleit goede toegankelijkheid van de mondzorg.

Dublin descriptor

- Kennis en inzicht
- Toepassen van kennis en inzicht
- Oordeelsvorming
- Communicatie

Beroepstaken

- Signaleert en acteert op maatschappelijke vraagstukken en/of risicogroepen
- Stelt projecten, plannen, initiatieven op of draagt hier aan bij vanuit een maatschappelijke context

6. Organisatie

Definitie

De mondhygiënist voert een effectieve en efficiënte praktijk, met de daarbij behorende professionele bedrijfsvoering. Hij handelt binnen en overeenkomstig de structuur, organisatie en financiering van de Nederlandse gezondheidszorg. Hij zorgt voor een veilige en gezonde werkomgeving.

Beschrijving

- Draagt bij en/of geeft leiding aan de praktijkvorm waarin hij werkt en zorgt voor een optimale organisatie van de mondzorg en praktijkvoering.
- Is verantwoordelijk voor en/of draagt bij aan organisatorische gerelateerde aspecten als kwaliteitszorg, patiëntveiligheid, risico-inventarisaties en financiële, materiële en personele middelen.
- Stemt op een verantwoorde wijze taken onderling op elkaar af in het werk - op strategisch, tactisch en operationeel niveau.
- Zorgt voor een goede balans tussen de patiëntenzorg en de (persoonlijke) ontwikkeling van zichzelf en medewerkers.
- Neemt verantwoordelijkheid voor zijn eigen gezondheid en ziet toe op die van de medewerkers.

Dublin descriptor

- Kennis en inzicht
- Toepassen van kennis en inzicht
- Oordeelsvorming
- Communicatie

Beroepstaken

- Organiseert praktijkvoering
- Creëert een veilige en gezonde werkomgeving

7. Professionaliteit en kwaliteit

Definitie

De mondhygiënist levert patiëntgerichte, veilige, kwalitatieve en goede zorg. De mondhygiënist handelt ethisch. Hij toont reflectieve vaardigheden en is zelfkritisch. Hij kent de grenzen van zijn bevoegd- en bekwaamheden en zet in op leven lang ontwikkelen.

Beschrijving

- Levert zorg van goede kwaliteit en van goed niveau, die veilig, doeltreffend, doelmatig en patiëntgericht is, tijdig wordt verleend en is afgestemd op de reële behoefte van de patiënt. Hij neemt de rechten van de patiënt in acht en behandelt de patiënt met respect. Hij houdt rekening met culturele en sociale diversiteit.
- Neemt verantwoordelijkheid voor de zorg van de patiënt, handelt ethisch en toont respect voor integriteit van de patiënt.
- Toont reflectieve vaardigheden en is zelfkritisch, verantwoordt keuzes volgens de normen van de beroepsgroep en de wetenschap aan de patiënt en de samenleving.
- Werkt volgens praktijkrichtlijnen, standaarden en het Nederlandse wettelijk kader.
- Kent de grenzen van zijn eigen competenties en handelt daarnaar.
- Integreert (verschillende) beroepstaken vanuit de CanMEDS gebieden in de zorg voor patiënten.
- Erkent het belang van levenslang ontwikkelen, fungeert hierin als rolmodel naar collega en patiënt.

Dublin descriptoren

- Kennis en inzicht
- Toepassen van kennis en inzicht
- Oordeelsvorming
- Communicatie
- Leervaardigheden

Beroepstaken

- Levert zorg conform de professionele en beroepsstandaarden
- Verantwoordt en verbetert de kwaliteit van eigen handelen door middel van reflectie
- Evalueert en verbetert eigen deskundigheid
- Profileert het beroep

Bronnen

Andriessen, D., Sluijsmans, D. M. A., Snel, M., & Jacobs, A. (2017). *Onderwijs ontwerpen is mensenwerk*. Den Haag: Vereniging Hogescholen.

Canadian Medical Education Directives for Specialists (2015). *Beroepsrollen raamwerk*. www.royalcollege.ca/canmeds (2015).

Commissie Innovatie Zorgberoepen & Opleidingen. (2015). *Naar een nieuwe zorg en zorgberoepen: de contouren*. Diemen: Zorginstituut Nederland.

Commissie Innovatie Zorgberoepen & Opleidingen. (2016). *Anders kijken, anders leren, anders doen*. Diemen: Zorginstituut Nederland.

Commissie Raamplan Mondzorg (2020). *Raamplan Mondzorg*.

Fransen, J. (2015). *Lectorale rede: Teaching, Learning & Technology*. Haarlem: Hogeschool Inholland.

Huber, M. (2014). *Towards a new, dynamic concept of Health. Its operationalisation and use in public health and healthcare, and in evaluating health effects of food*. Maastricht: Universiteit van Maastricht.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2015) *De waarde(n) van weten: Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek 2015-2025*. Den Haag: OCW.

NVM-mondhygiënist (2019). *Beroepsprofiel Mondhygiënist*. Utrecht: NVM-mondhygiënist.

Vereniging Hogescholen (2015). *Inspiratiebrief voor alle Hoger Gezondheid zorgopleidingen in Nederland*. Den Haag: Vereniging Hogescholen.

Vereniging Hogescholen (2015). *Strategische agenda, Weerbaar en Wendbaar*. Den Haag: Vereniging Hogescholen.

Vereniging Hogescholen (2019). *Strategische agenda 2019-2023 Professionals voor morgen*. Den Haag: Vereniging Hogescholen.